

Eesti Rahvusringhäälingu eesmärgid ja areng: ajakirjanike ja poliitikute arvamus

Anna Põld, Maarja Lõhmus

Millisena nähakse ERR-i eesmärke?

Me elame ajal, kus näeme ringhäälingute muutumist meediakeskkondadeks. Niisamuti on see toimunud ka Eestis — Rahvusringhääling on teel meediavälja osaks, võrgustavas ühiskonnas tõuseb ERR-i portaalide kui avalike meediakanalite roll. Meie eesmärgiks on anda ülevaade professionaalsete ajakirjanike arvamustest avaliku ringhäälingu kohta 2010. aastate keskel.

Alustasime ERR-i käekäiguga kõige vahetumalt kokkupuutuvate inimeste küsitlemisest, esitasime küsimused ERR-i kui organisatsiooni olulisemate eesmärkide ja arengute kohta endistele ja praegustele töötajatele. Võrdluseks kaasasime teiste väljaannete/kanalite ajakirjanikke ning lõpuks ka poliitiliste otsustajate ringi.¹

Uurisime, milliseid eesmärke peetakse olulisteks ERR-i töötajate, teiste ajakirjanike ja poliitika-kujundajate seas; missuguseid erinevusi esineb nende kolme rühma arvamustes; missugune on ERR-i töötajate käsitus eesmärkidest võrreldes seaduses

Artikli aluseks on Tartu Ülikooli ühiskonnateaduste instituudis kaitsitud Anna Põllu magistritöö (juh Maarja Lõhmus) „Avalik-õigusliku ringhäälingu eesmärgid ja tulevik Eestis: ERR-i töötajate, ajakirjanike ja ajakirjanduspoliitika kujundajate arvamus“. Vt <http://hdl.handle.net/10062/51960>.

¹ Küsitlus viidi läbi ETF-i grandid 9121 „Eesti Rahvusringhääling teel võrgühiskonda“ (grandihoidja Maarja Lõhmus) raames 2015. a detsembrist lõpust 2016. a jaanuari alguseni. Küsimustikule vastas 102 ERR-i praegust ja/või endist töötajat, 45 teiste väljaannete/kanalite ajakirjanikku ja 11 poliitikakujundajat, kes on osalenud ERR-i suundade otsustamisel kas Riigikogu kultuurikomisjonis või ringhäälingunõukogus.

sõnastatuga; missuguseid tulevikuvisionid nähakse ERR-i arengutes ja milline on ERR-i funktsioon meediamaastikul.

2007. aastal vastuvõetud Eesti Rahvusringhäälingu seaduse järgi on ERR-i eesmärgid järgmised: 1) toetada eesti keele ja kultuuri arengut; 2) väärtustada Eesti riigi ja eesti rahvuse kestmise tagatise ning osutada asjaoludele, mis võivad ohustada Eesti riigi ja eesti rahvuse püsimist; 3) aidata kaasa Eesti ühiskonna sotsiaalse sidususe kasvule; 4) aidata kaasa Eesti majandusliku heaolu ja konkurentsivõime kasvule; 5) aidata kaasa demokraatliku riigikorralduse edendamisele; 6) selgitada looduskeskkonna säästliku kasutamise ja jätkusuutliku arendamise vajadust; 7) väärtustada perekonnal põhinevat ühiskonnamudelit; 8) aidata kaasa Eesti ajaloo ja kultuuri audiovisuaalsele jäädvustamisele; 9) tagada igapäevase vabaks eneseteostuseks vajaliku informatsiooni saamine.²

Lisaks töid küsitlusele vastanud välja veel olulisi eesmärke: demokraatliku riigikorralduse ning eesti keele ja kultuuri edendamise puhul on rõhutatud ERR-i harivat funktsiooni, avaliku huvi teenimist ja informeerimist. Keele ja kultuuri edendamise juures on eraldi välja toodud meelelahutus ja sport. Pooled vastanutest on välja toonud ERR-i kui tejuhi rolli. Enamik loetles rohkem kui ühe ERR-i olulise eesmärgi või funktsiooni.

² Eesti Rahvusringhäälingu seadus 2007, <https://www.riigiteataja.ee/akt/12786086>.

Tabel 1. Kõige olulisemaks peetud ERR-i eesmärgid ja funktsioonid 2016. a, sulgudes vastanute arv

ERR-i töötajad (102)	Teiste toimetuste ajakirjanikud (45)	Poliitikud (11)
Avaliku huvi teenimine (57)	Avaliku huvi teenimine (25)	Avaliku huvi teenimine (5)
Teejuht (47)	Kultuur (15)	Kultuur (5)
Informeerimine (37)	Informeerimine (9)	Demokraatia (3)
Kultuur (31)	Demokraatia (8)	Teejuht (3)
Ajalugu ja kultuur (23)	Teejuht (8)	Keel (3)
Demokraatia (15)	Keel (7)	Sotsiaalne sidusus (2)
Sotsiaalne sidusus (14)	Harimine (6)	Informeerimine (2)
Harimine (14)	Ajalugu ja kultuur (6)	Sport (1)
Riik ja rahvus (11)	Kriitika (5)	Looduskeskkond (1)
Meelelahutus (9)	Sotsiaalne sidusus (4)	Harimine (1)
Keel (9)	Meelelahutus (3)	Ajalugu ja kultuur (1)
Kriitika (8)	Riik ja rahvus (2)	Info kättesaadavus (1)
Sport (2)	Looduskeskkond (2)	Majandus (0)
Perekond (2)	Majandus (1)	Perekond (0)
Majandus (1)	Perekond (0)	Riik ja rahvus (0)
Info kättesaadavus (1)	Info kättesaadavus (0)	Kriitika (0)
Looduskeskkond (0)	Sport (0)	Meelelahutus (0)

ERR-i töötajatel paluti vastata küsimusele „Miliseid Eesti Rahvusringhäälingu funktsioone ja eesmärke peate kõige olulisemateks?“. Analüüsist selgub, et 2007. aasta Rahvusringhäälingu seaduses nimetatud üheksa eesmärki on vaid osa sellest, mida vastajad ERR-is oluliseks peavad. Näiteks oli üheksast ERR-i seaduses kirjeldatud eesmärkidest jäetud üldse nimetamata looduskeskkonna säästliku kasutamise ja jätkusuutliku arendamise selgitamine; Eesti majandusliku heaolu ja konkurentsivõime kasvule kaasa aitamise tõi välja ainult üks vastaja ja sedagi mainis ta mitme eri eesmärgi loetelus.

Kõige olulisemaks peetud eesmärgid ja funktsioonid

Kuna vastajate hulk oli rühmiti erinev (102 ERR-i töötajat, 45 teiste toimetuste ajakirjanikku ning 11 ajakirjanduspoliitika kujundajat), on küsitlustulemuste võrdlemisel tabelis 1 välja toodud eesmärkide ja funktsioonide järjestus eri pingeridadena. Kompaktsuse huvides on need esitatud vaid märksõnadena.

Kõige olulisemaks peetakse avaliku huvi teenimise eesmärki, nii ERR-i töötajad kui ka teiste toimetuste ajakirjanikud ja poliitikud märkisid seda kõige enam. Ajakirjanduspoliitika kujundajad pidasid avaliku huvi teenimisega sama oluliseks ka

kultuuri edendamist. Niisugune tulemus võib olla seotud ajakirjanike töö spetsiifikaga: avaliku huvi teenimine ning sellest lähtumine on eri ajakirjandusvaldkondades — olgu selleks sport, kultuur või majandus — töötavate ajakirjanike jaoks prioriteet. Kui teiste toimetuste ajakirjanikel oli teisel kohal kultuuri edendamise eesmärk, siis ERR-i töötajate vastustes nimetati teisena teejuhi mitteformaalset rolli. Võib järeldada, et ERR-i töötajad peavad enda rolli ühiskondlike protsesside ja avalikkuse suunajana tähtsamaks kui teiste toimetuste ajakirjanikud. Teiste toimetuste ajakirjanikud on ERR-i kui teejuhi rolli välja toonud neljanda-viiendana, samal tase mel demokraatliku riigikorra edendamise funktsiooniga. Poliitikute vastustest võib välja lugeda, et ERR-i nähakse avalikkuse ja ühiskonna suunaja rollis, kuid sama tähtsaks peetakse ka demokraatliku riigikorra ja eesti keele edendamise eesmärki, mis jagavad tabelis tähtsuselt 3.–5. kohta.

Kui teiste toimetuste ajakirjanikud on välja toonud teejuhi rolli, informeerimise, harimise ja meelelahutuse edastamise, siis poliitikutel on pingereas teejuhi roll, informeerimine, harimine ja spordi edastamine. Sellest võib järeldada, et teiste toimetuste ajakirjanikud peavad ERR-i programmis oluliseks meelelahutust, kuid mitte sporti, mida funktsioonide loetelus ei maininud mitte ükski väljaspool ERR-i töötav ajakirjanik. „Otsustajad“ peavad olu-

liseks ERR-i spordiülekanaliteid, kuid mitte kordagi ei viidata (kvaliteetse) meelelahutuse edastamisele ERR-i kanalites.

Nii ERR-i kui ka teiste toimetuste ajakirjanikud mainivad sageduselt kolmandana informeerimise eesmärki, aga ajakirjanduspoliitika kujundajad seda nii tähtsaks ei pea — „otsustajate“ jaoks on olulisemad ERR-i traditsioonilisemad eesmärgid, näiteks keele ja kultuuri arendamine.

Ajakirjanduspoliitika kujundajate vastustes on kõige sagedamini nimetatud neid ERR-i eesmäärke, mis on kirjas rahvusringhäälingu seaduses, samal ajal kui ERR-i töötajate ja samuti teiste toimetuste ajakirjanike jaoks on olulisemad need, mida ei ole seaduses sõnaselgelt nimetatud. Seda kinnitab asjaolu, et küsimusele, milles paluti kirjeldada olulisemaid ERR-i eesmäärke ja funktsioone, esitasid paljud ajakirjanikud kriitilisi tähelepanekuid nii programmi, juhtkonna kui ka ERR-i eesmärkide suhtes. See annab tunnistust vajadusest ERR-i eesmäärke ajakirjanduslikumalt defineerida.

ERR-i sõnastatud eesmärkide spektris nimetasid ERR-i töötajad 16, teised ajakirjanikud 14 ja poliitikud 12 funktsiooni. Mõtlemiskohaks on, et mitte keegi ERR-i töötajatest ei toonud välja looduskeskkonna säästliku kasutamise või jätkusuutliku arendamise vajaduse selgitamist — kas need on olnud siis sedavõrd enesestmõistetavad?

Teiste toimetuste ajakirjanikud ei pidanud ERR-i funktsioonidena kordagi oluliseks mainida perekonnal põhineva ühiskonnanamudeli väärtustamist ega vabaks eneseteostuseks vajaliku info saamise tagamist ja spordi edastamist — jällegi, need võivad olla igapäevaelu ja siinse komberuumi märkamatud kaasfunktsioonid. Ringhäälingunõukogu ja Riigikogu kultuurikomisjoni endised või praegused liikmed ei pidanud oluliseks mainida Eesti majandusliku heaolu ja konkurentsivõime kasvule kaasaaitamist, ERR-i osutamist asjaoludele, mis võivad ohustada Eesti riigi ja eesti rahvuse püsimist; mainimisväärt on, et nad ei teinud ERR-i funktsioonide ja eesmärkide kirjeldustes ühtki kriitilist tähelepanekut.

Kriitilised tähelepanekud

Vastuses küsimusele nimetada ERR-i olulisemad eesmärgid, pidas kaheksa ERR-i töötajat vajalikuks

edastada kriitilisi tähelepanekuid ERR-i programmi, rahaliste võimaluste ja ajakirjanike professionaalsuse kohta. Peamiselt ei oldud rahul olukorraga, kus ootused ERR-i programmi suhtes on kõrged, kuid tegelikkus jääb ootustele alla. Kriitikat põhjendati sotsiaalse sidususe funktsiooni, ühiskondlikult aktuaalsete ja tähtsate teemade kajastamise vajalikkusega:

Hoida Eesti rahvast koos kõige laiemas mõttes — kaasates ka muulased.

Kritiseeriti uudiste sisu tausta vähest selgitamist, tehti ettepanek põhjalikumale taustainfo edastamiseks.

Uudiste koostamise tase on pehmelt öeldes eba-professionaalsemaks muutunud. Tihti öeldakse kahe lausega midagi kusagil toimunu kohta, aga taust — kus, millal, millest tekkinud — jääb puudu ja siis paneb uudiskatke õlgu kehitama. Koolajal ei ole taustainfot, aga see peaks olema eelduseks sõnumi koostamisel.

Toodi välja, et ERR-i programmis peaks olema vähem vulgaarset meelelahutust, oluline on Eesti kultuuri jäädvustamise pidevus.

Arvan näiteks, et olulisem kui olümpiamängude pidev edastamine, mida saame ju vaadata ka paljudelt teistelt TV (taeva)kanalitel, on tippvormis kunstnike, interpretide, teatrite/näitlejate, arhitektide jt tööde salvestamine-arhiveerimine ERR-i vahenditega.

Kriitikat jagus ka ERR-i ajakirjanike ja eesmärkide kohta.

Sõltumatus, erapooletus, tasakaalustatus. Kahjuks on ajakirjanike professionaalsus kadumas, ajakirjanikest on saanud arvamus kujundajad.

Üks vastaja pidas oluliseks ERR-i sisupõhist arendust, järelvaatamise võimalust, sest senine programmipõhine sisu pole atraktiivne.

ERR võiks areneda koos vaatajatega ehk pakku-

da vaadatavat sisu sellisel kujul ja platvormil, mida enamik vaatajaid tarbib.

Teiste toimetuste ajakirjanikud tegid viis kriitilist tähelepanekut. Siinkohal võrreldi avaõiguslikku ringhäälingut erameediakanalitega, mõnevõrra kaheldes ERR-i eksistentsi vajalikkuses ja funktsioonides. Kuigi erinevalt ajakirjanikest ei teinud ringhäälingunõukogu ja Riigikogu kultuurikomisjoni endised ega praegused liikmed nende arvates oluliste ERR-i funktsioonide ja eesmärkide kirjeldustes konkreetseid kriitilisi tähelepanekuid, esitati siiski üks üldine ettepanek.

Kõik ERR-i seaduses sätestatud eesmärgid ja nende saavutamiseks määratud ülesanded on relevant. Samas tuleks teha üks põhjalik selle teemaga puutuvust omavate seaduste revisjon, et määratleda avaõigusliku meedia koht uute tehnoloogiate poolt fundamentaalselt muudetud meediamaailmas.

ERR-i tulevikuvisionid ja võimalused

Tulevikuvisionide kirjeldamiseks paluti küsimustiku täitjatel vastata küsimusele „Millised on ootused ja võimalused ERR-i arendamiseks?“. Analüüsitud vastused on jagatud kolme kategooriasse: lisarahastamine, organisatsioonised muudatused ning arendus ERR-i programmi ja kanalite sisu.

Vastustest selgus, et ERR-i endiste ja praeguste töötajate puhul on ootus organisatsiooniseks muudatusteks suurim, kuid vähetähtsad polnud ka arenguvõimalused ja ootused seoses ERR-i programmisu ning rahastamisega. 102-st küsimustikule vastanust pidasid peaaegu pooled (49) oluliseks kollektiivi nooruslikumaks muutmist, muudatusi juhtkonnas ning tööjaotuses. 28 vastajat pidasid oluliseks muudatusi programmide sisus, nt uute saatekülaliste ning formaatide lisamist. Üheksa vastajat märkisid ära ootusi ja võimalusi seoses ERR-i lisarahastamisega. 20 ERR-is töötanud või töötavat inimest (ehk ligi iga viies küsimustikule vastanu) jätsid ERR-i tulevikuvisionid ja arenguvõimalusi puudutavale küsimusele sisuliselt vastamata. See on märkimisväärne arv, mis näitab organisatsioonis töötanud inimeste suhtumist ERR-i tulevikku.

Rahastamise stabiilsus ja sõltumatus

Küsitletud ERR-i töötajatest nägi üheksa vastajat ERR-i arenguvõimalusi seoses muutustega rahastamises. Näiteks tuleks kasuks eelarve paika panemine pikemaks ajaks kui üheks aastaks, mis suurendaks ERR-i sõltumatust ja ajakirjanike pühendumust. Peamised muudatusettepanekud on seotud suurema toetussummaga ERR-ile ning olemasoleva raha ümberpaigutamisega (rohkem raha uudistesse ja kultuuri).

ERR-i programmi arendus

ERR-i programmiga seotud arenguvõimalusi toodi välja 29 korral. Tähtsaks peeti laiemat ja põhjalikumat teemade käsitlemist, mis hõlmaks olulisi teemasid nii Eestist kui ka välismaalt. Sisus oodatakse märgatavalt rohkem avatust ja julgust, samuti ühiskonna-protsesside refleksiivset analüüsi.

Rohkem võiks keskenduda ühiskonnas toimuvale, oluliste teemade käsitlemisele sügavamalt.

Et kajastada senisest hoopis rohkem Eestimaa eri paigus toimuvat, tehti ettepanek, et teatud kellaaegadel kuuldaks/nähtaks kanalilt just oma maakonda puudutavaid uudiseid.

ERR-i programmide sisu on seotud ajakirjanike professionaalsuse ja motivatsiooniga. Senisest märgatavalt rohkem oodatakse igapäevaelu peegeldusi, reportaaze sündmuskohalt; ka uurivat, analüütilist ajakirjandust.

Eetripildis võiks tagasi tuua raadiopärasuse ja reportaazlikkuse. Lisaks jutustuudiatele reporteritööd, rohkem väljas ja kohal käimist, elus ja hetkel toimuva reportaazlikku eetrisetoomist.

Olulisena toodi välja saateformaatide uuendusi, mis panustaks kvaliteedile, ning ka noorte kaasamist nii saatejuhtide ja toimetajate kui ka külalistena.

Raadio küllusliku helitaustade arhiivi kasutamist ja miks mitte ka mõne saate raadiopärast kokkumängimist. Uuriva ajakirjanduse uuestisünd, jutustuudiate kõrvale uurivat analüütilist, paljas-

tavat ajakirjanikutööd ja probleemsateid.

Programmiuendusena oodatakse arutlussaade- te ümberkorraldamist — analüütilisemat ja kriitilise- mat suhtumist poliitikutesse, et nad ei kasutataks eetriaega oma agenda levitamiseks ja poliitreklaa- miks. Tähtsaks peetakse ka soolist tasakaalustatust. Lisaks võiksid jutusaadetes saada suuremat kajas- tust ka poliitikavälised teemad.

Praegu tehakse sageli saateid mingist inertsist. [---] Kui eelarvelistel kaalutlustel kärpeid sisse viiakse, siis ei lähtuta sellest, milline on mõju ühiskonnale, ei valita saateid, mille kärpimisest oleks mõju väiksem (näiteks seetõttu, et neid ka- tavad ka erakanalid, nt meelelahutuse valdkon- nas), vaid pigem mingitest töökorralduslikest või täiesti arusaamatutest kriteeriumidest lähtuvalt.

Tulevikuvisionides tehti konkreetseid ettepa- nekuid programmimuudatusteks: edastada kvali- teetseid kultuuriuudiseid, panustada spordiuudiste kvaliteeti, täita Raadio 2 päevaprogramm veel enam muusikaga. Enim kriitikat saigi Raadio 2 programm, kuna on mitme vastaja arvates liiga kommertslik. Peamiste programmiuendusena oodatakse uusi suveprojekte, julgust muuta saadete formaati. Li- saks oodatakse rahvaspordiürituste kajastamist.

ERR-i telekanalilt oodatakse dokumentaalfil- me, populaarteaduslikke saateid ning rohkem oluli- si nädalateemasid kokkuvõtvaid analüütilisi saateid, vähem hinnaguid loopivat eelarvamuskujundust ja sildistamise suunda. Suurem peaks olema välisuu- diste osakaal. Arenguvõimalustena nimetati droo- nide kasutamist ning koostööd looduskaamerate haldajatega, ülevaateid Eesti loodusest ja loodus- keskkonna probleemidest.

ERR-i oluliseks osaks on lisaks televisiooni- ja raadioprogrammile err.ee veebiportaal; kaasajal on vaja arendada ERR Newsi.

ERR Newsil puudub omapoolne nähtav lisavää- rtuspanus, puudub oma „komm“, mis tõmbaks mitte-eestlased kanalit tarbima. Sihtrühmaga ei arvestata, kopeeritakse mehaaniliselt eestikeel- set uudisteveebi. Eestikeelne uudistevoog on kee- leliselt vigane ja pealiskaudne.

Tulevikuvisionina nähakse, et ERR-i interne- tikeskkonnas oleks järelvaadatavad kõik sarjad, ka välismaised. Küsitakse, miks ei võiks avaõiguslik telekava pakkuda lisaraha eest välismaiste sarjade vaatamise võimalust.

Organisatsioonised arenguvõimalused ja ootused

Organisatsiooniseid arenguvõimalusi ja ootusi esitas 49 vastajat. Peamistena rõhutati muudatusi juhtkonnas ja kollektiivis. Lisaks oodatakse üha enam uusi ideid ja noori ajakirjanikke toimetus- tesse, suuremat avatust ja kriitikataluvust. Samuti peaks juhtkond nägema ERR-i kui institutsiooni pikemat perspektiivi, pikaajalist protsessi ning ei tohiks sekkuda erialatoimetuste töösse.

ERR peaks tegutsema hästi pika sügavutivaate- ga — kultuur ja haridus on nagu metsa kasvata- mine, pikaajaline protsess. Juhatus ei tohiks sek- kuda erialatoimetuste töösse (mis juhtus spordi- toimetusega). Ravimit ei oska hoobilt pakkuda, aga vajab pikemat arutelu, kuidas saavutada olu- kord, kus erialatoimetustes toimuks uuemine seesmiselt, erialainimeste konsensuse kaudu. Kultuurivaldkondades ebapädev juhatus ei tohi omada võimalust sisusse sekkuda.

Ringhäälingunõukogult oodatakse rohkem si- sulisemat väljundit, rohkem ettepanekuid ERR-i strateegiliste tulevikuvisionide kohta. ERR-i töö- tajad ootavad juhtkonnalt pikemat ja põhjalikumat selgitust, mis põhimõtetel täpsemalt mingeid konk- reetseid otsuseid vastu võetakse.

Kuigi ei soovita, et juhtkond sekkuks konkreet- selt toimetuste töösse, oodatakse juhtkonnalt töö- tajate arvamuste suhtes huvi ülesnäitamist ja nende ärakuulamist. See aitaks ära hoida organisatsioo- nisesid konflikte, mis meedias on laia kõlapinda saanud (nt Marko Kaljuveeri lahkumine ERR-i sporditoimetusest).

ERR-i töötajate väärtustamine, motiveerimine ja arendamine

ERR-i arengusuundi just töötajate väärtustamise, arendamise ja motiveerimise aspektist pidas oluli-

seks üheksa vastajat. Oodatakse rohkem organisatsioonisisest positiivsust, uusi algatusi, suhtluskultuuri arendamist, koolitusi, töötajate motiveerimist, koostöö suurendamist ning investeerimist inimesesse. Lühidalt öeldes nähakse ühe tulevikueesmärgina personalipoliitika arendamist.

Talentide kasvatamine peab olema süsteemne, s.o personaliarenduse küsimus, mille vajalikkust peab juhtkond teadvustama. Suletus, pidev avalik kaitseseisund ei vii sihile.

Organisatsioonisisene ressursside ümberjaotamine

Organisatsioonisisese ressursside ümberjaotamise kirjeldustes eristati materiaalselt ja inimressurssi. Näiteks sooviti saatejuhtide veelgi suuremat rotatsiooni, ühistoimetusi ning ETV stuudiote otstarbekamat kasutamist. Eraldi on kirjeldatud ka töökoormuse ümberjaotamist, mitu vastajat tõi esile ERR-i töötajate ülekoormuse. Olulise tulevikumuudatusena sooviti näha veelgi suuremat eri toimetuste koostööd, sest praegune struktuur on oma aja ära elanud.

Organisatsiooni struktuur on tänapäeva meediaaruumis ebaloogiline relikt — toimetused on koostatud suuresti meediumi-, mitte valdkonnapõhiselt. Loogiline oleks jaotus: uudistetoimetuse, majandustoimetuse, kultuuritoimetuse, sporditoimetuse, meelelahutustoimetuse jne. Iga toimetuse sees võiks jaotada ülesanded tele, raadio ja uue meedia peale laiali. Praegune olukord soosib selles osas isegi ebatervet konkurentsi. Ühistoimetused annaks aga sünergiat kõvasti juurde.

Rohkem suhtlemist ja läbipaistvust organisatsioonisiselt

Sooviti rohkem suhtlust ja läbipaistvust, mis omakorda soodustaks ka paremat ressursside jaotamist ja vähendaks ületöötamist. Suuremat koostööd oodatakse ka välisautorite ja loomeinimeste kaasamisel ning tähtsaks peeti nende inimeste väärtustamist, kellel on auditooriumile midagi sisulist ja uut öelda ning soov neil teemadel arutleda. Esile tõsteti tähelepanu pööramist organisatsioonisisesele suhtluse-

le ja läbipaistvusele, mis loob töötajatele suurema turvatunde.

Kokkuvõtteks ja arutluseks

• Teejuhi olemine seadusesse

ERR-ile nii organisatsiooni seest kui ka väljastpoolt seatavaid eesmärgi ja ootusi on aastatega üha enam lisandumas. Kui 1994. a vastu võetud ringhäälinguseadus sätestas märkimisväärsel hulgal tehnilisi aspekte (saatjad, programm, reklaam jms), siis 2007. a Eesti Rahvusringhäälingu seadus kätkeb enam sisulist poolt: programmi eesmärkide, ülesannete ja tegevuspõhimõtete kirjeldusi. Teisisõnu on üha rohkem tähelepanu pööratud ERR-i eesmärkidele. Ka siin välja toodud mitu ERR-i seaduses puuduvat eesmärki viitavad vajadusele teha Rahvusringhäälingu seaduses täiendusi. Ametlikes eesmärkides võiks olla täiendus ERR-i positsiooni kohta meediamaastikul (teejuhi roll), samuti selgelt defineeritud spordi ja meelelahutuse edastamise funktsioon. Konkreetsus seaduslikul tasemel võimaldaks ära hoida nii mõnegi konflikti ja arusaamatuse. Seda enam, et praegune ERR-i programm sisaldab üha rohkem meelelahutust (sellele viitab näiteks ERR-i meelelahutusportaaali menu.ee loomine) ning spordiülekandeid, mis tagavad ühenduse suure auditooriumiga.

Kõik kolm vastajaterühma pidasid oluliseks ERR-i kui ühiskondlike protsesside kaudse suunaja rolli, mis väljendus eelkõige informeeriva ning ühiskondlikke protsesse selgitava programmi edastamises, tagades võimaluse kujundada väärtusi, aidates kaasa sotsiaalse sidususe tagamisele ühiskonnas. ERR-i töötajad mainisid oma vastustes teejuhi aktiveerivat rolli ühiskondlike protsesside suunamisel. See väljendus eelkõige vaatajate ja kuulajate kaasamises, ühise aruteluplatvormi pakkumises eri ühiskonnagruppidele.

• ERR-i kui institutsiooni võim kahaneb

ERR-i töötajad pidasid oluliseks eraldi märkida ERR-i kui suunanäitaja rolli kultuurimaastikul, kuid erinevalt teistest vastanutest ei rõhutatud nad ERR-i kui professionaalse ajakirjanduse edendaja rolli. Teejuhi ja eeskuju roll meediamaastikul tuli ERR-i töötajate vastustest välja kirjeldustes, kus vastandati ERR-i ja erameediakanalite funktsioo-

ne. Kusjuures mitte ükski ajakirjanduspoliitika kujundaja ei toonud ERR-i olulisimate funktsioonide kirjelduses välja ERR-i vastandumist erakanalitele, vaid viidati üldisemalt ERR-i programmile kui professionaalse ajakirjanduse edendajale.

Erinev nägemus ERR-ist kui teejuhist näitab, et seda enda ja oma organisatsiooni rollina on omane kirjeldada just ERR-is töötanud inimestele. Kuigi ka teiste toimetuste ajakirjanikud ja ajakirjanduspoliitika kujundajad märkavad ja kirjeldavad ERR-i kui teejuhi rolli, ei pea nad seda olulisemaks nt kultuuri edendamise või informeerimisest. Olukord, kus organisatsiooni kui suunaja rolli tunnetavad oma töötajad rohkem kui organisatsioonist väljaspool tegutsejad, viitab sellele, et ERR-i ajakirjanduslik siis ja kvaliteet on muutumas olulisemaks kui ERR-i eriline positsioon avaliku ringhäälinguna.

- **Avaliku huvi teenimine kui prioriteet**

Avaliku huvi teenimist nimetasid ERR-i peamise eesmärgina kõige sagedamini kõik kolm vastajagruppi, mis viitab vajadusele defineerida seda selgemalt. Pealegi eristus avaliku huvi teenimise funktsiooni kirjeldustes kolm alakategooriat: informeeriv ja hariv funktsioon ning teejuhi roll. Nende kolme mõiste rõhutamine avaliku ringhäälingu eesmärgidena on ERR-i eesmärkide selgemaks defineerimiseks ning teadvustamiseks oluline.

- **Ootuste ja tegelike võimaluste erinevus**

Nii ERR-i töötajate kui ka teiste toimetuste ajakirjanike vastustest tulevad välja suured ootused ERR-ile, samuti on laiapõhjalised eesmärgid ja ülesanded paika pandud ERR-i seadusega. Tegelikult on ERR-i eesmärkide ja ülesannete rõhuasetus aja jooksul nihkunud: kõiki ülesandeid ei saa täita juba üksnes piiratud eelarve pärast. On tekkinud olukord, kus ootused ERR-ile on suured, olulisi ees-

märke palju, samuti esineb kriitikat konkreetsete tegemiste või tegemata jätmiste pärast.

- **Keeleline puhtus**

Vastajad pidasid oluliseks grammatiliselt korrektset eesti keelt ja keelepuhtust, tuues võrdlusi erameediakanalites kasutatava slängi ja inglise laenude kasutamisega. Kuid keegi ei pidanud oluliseks avaldada oma seisukohti seoses nt seto keele või Saare murraku kasutamisega ERR-i programmides. Siit võib järeldada, et seda peetaksegi loomulikuks.

- **Avaõiguslikuks meediaks?**

Avaõiguslik ringhääling täidab üha enam avaõigusliku meedia funktsiooni. Seega on üks võimalik diskussioonikoht, kuivõrd mõeldav on avaõigusliku ringhäälingu nimetamine avaõiguslikuks meediaks. Märkida saame seda, et osa vastajatest (peamiselt need, kes on töötanud veebiajakirjanduses) tõi esile suurenenud ajapuuduse ja liigse töökoormuse, mille on endaga kaasa toonud ERR-i suurem panustamine veebiportaalidesse. Erameedia kanalite ning veebiplatvormide üha suurem tähtsus on esitanud ERR-ile väljakutse vastu seista huvi väheneamisele noorte hulgas — jõuda atraktiivset veebisisu pakkudes rohkem noorteni. Praegused tendentsid avaõigusliku ringhäälingu muutumisel avaõiguslikuks meediaks vajavad ERR-i tuleviku seisukohalt analüüsi, ERR-i juhtkonna konkreetsemat markeerimist.

Kokkuvõtvaks kommentaariks. On saanud aeg, mil üha laienev infokanalite hulk ning struktuur tingib olukorra, kus tohutu infovoos tingimustes muutub korrastatud ja struktureeritud funktsionaalne info veelgi olulisemaks. Inimeste orienteerimisvajadus meediakeskkonnas kasvab.